Vadászok és tapsifülesek

A szegedi anekdotakincsből

Csongor Győző gyűjtése

A régi szegedi szalonokban nagy sikerrel járt a különböző vadásztörténetek tálalása. Csak olyan esetekről hallgattak, mint amikor valamelyik zöldfülű Nimród nyúl helyett a kondást találta fültövön. Akkora lyukat fúrt a sörét a cimpáján, hogy akár fülbevalót is viselhetett volna, mégpedig aranyból, már ami a busás fájdalomdíjat illette...

Szatymazy Ferenc kérkedett a következő esettel:

— Képzeljétek! Amint a dűlő szélén a répaföldekre kanyarodtam, egy tapsi ugrott föl előttem. Vállamhoz kapom a puskát, célzok..., durr!... A nyúl hármas bukfencet vetett a barázda porában...

— Áhh... Általános tetszés.

— Ekkor valami történt. A nyúl nem nyúlt el, hanem hirtelen felém fordult, mérgesen rámugrott, s a jobb combomba harapott..., akár meg is mutathatom hölgyeim, a harapás nyomát!...

— Köszönjük... inkább hiszünk az oroszlánszívű nyúlban!

Érdekesebb eset történt X. gróf vadászatán. Leterítettek egy őzbakot, egyetlen lövéssel, két sebbel, a fületövén és a bal lábán. A társaság nem akarta elhinni, amíg Miska kocsis esküvel nem bizonyította, hogy történt a csodálatos lövés.

— Hát csak úgy, könyörgöm alásan, hogy az állat éppög a fületövit vakarta... a hátulsó bal lábával!

Mi lenne ha összefognának a mészárosok az ökrök, tehenek és borjúk védelmében, vagy a vadászok a tapsifülesek érdekében?

Pedig ez történt Szegeden, anno 1891-ben: Az új vadásztársaság, a Diana, könyörtelen hadjáratot akart indítani a vadorzás, a nyúlpusztítás ellen. Erre a régi társaság, a Nimród is kinyilatkoztatta, miszerint ők is a nyúlvédelem barátai. A két társaság tehát versenyt hirdetett, melyik tudná hatásosabban védeni a nyulak életét.

Ehhez a versenyhez pálya is kellett: a vadászmezők. Ezt kellett „kibérelni" a másik orra elől.

A Nimród elhatározta, hogy kibérli az összes területeket, s csak azoknak engedi meg a vadászatot, akik bakot tudnak lőni. Ám a Dianások sem hagyták magukat. Mi lesz, ha a baklövők egyszer mégis gyakorlatra tesznek szert? Tehát csakis az ő fegyvereik által biztosított a nyúlszaporulat. A Diana részére kell biztosítani az összes vadászterületeket.

Következett a bérleti licitáció a városházán. A Nimródok akkora bérleti összeget ígértek, 1933 forintot, hogy a Diana híveinek egyszerre leesett az álla. Ám a Nimród társaság tagjai rögtön számítgatni kezdték, hogy érdemes-e azt a tömméntelen bankót kiadni, csak azért, hogy a másik társaság tagjai ne ehessenek nyúlpecsenyét?

Ilyenformán a két társulat tagjai még a helyszínen békejobbot nyújtottak egymásnak, s mivel a fényes ajánlatot már visszaszívni nem lehetett, megosztoztak a területeken is, a bérleti összegen is.

A történethez tartozik az a statáriális indítvány is, melyet az árverés előtt, egy „semleges" tanácsnok nyújtott be: mivel a nyulak a város környéki kertekben sok kárt tesznek, engedtessék meg a kert tulajdonosainak, hogy a tettenért nyúlfiakat lepuskázhassa...

Ez ellen mindkét társaság tagjai tiltakoztak. El is vetették az indítványt. Hogyisne... Könnyű volna a már döglött nyulakra ráfogni, hogy a galád tapsifüles éppen kártevésen törte a fejét, vagy tán már harapta is a káposztát...

A bérletháború tehát békével végződött. Megindulhatott az igazi hadjárat viszont a nyúlnövő csemetéi ellen. Efféle irtó hadjáratról már a biblia is megemlékezik, azzal a különbséggel, hogy ott állítólag csak egy Heródes akadt, itt viszont jóval több...

Így esett kútba 81 esztendővel ezelőtt a nyúlvédelmi jó szándék. Jóllehet, talán ez volt az első komoly természetvédelmi gondolat Szeged városában.

Egy nagy festő múzeuma

Lapunkban, mint ismeretes, hosszú idő óta napirenden tartjuk a magyar parasztfestők szegedi múzeumának megszervezését. Nemrégiben hetekig tartó vitát folytattunk ez ügyben. Most az alábbi cikket úgy közöljük, mint ennek a még mindig időszerű vitának egy elkésett hozzászólását.

A magyar géniusz sugarait válogatás nélkül szórja, a sárba is, abba a magyar sárba, ahol deréktörő munka árán a magvak megtermőéért, elsőrendű szükségletünk megtermőéért folyik évezredek óta a kegyetlen küzdelem; más is születik kitartó, szíjas földművelőnél. Például festők. Ezeket annak idején a politikai divat és méginkább a kisnapi zsurnaliszta kíváncsiság őstehetségként megmutatta néhányszor, hogy belehulljanak felkavart életük és kárörvendő környezetük keservessé tett körülményeinek sivár elmúlásába. Süli Andrásról beszélek, már az első mondatban. Halála után sem érte el a neki méltán kijáró megbecsülést.

A paraszti magyarságból sok miniszter lett, népvezér, vezérigazgató, kisebb elnökök, magas rangú pártfunkcionáriusok — ők is abból a fajtából származtak, melyben eredendően megvolt a tiszta erő, mely lát és tud cselekedni. Sülinek nagy álmai voltak. Minden festő, aki évekig, fest, gyötrelmes napjaiban szakadatlanul azon van, hogy újat mondjon, és versenyre kél a legnagyobbakkal. Ő is olvasta a korabeli művészetről (és az előzőekről) szóló hozzáférhető könyvecskéket és nem kell sok, hogy egy-egy — ma remekműnek dekralált kép láttán azt mondja magában, ezt én is meg tudom csinálni. És következett a küzdelem, a festékkel, papírral, ecsettel, távlattal, tárgygyal, összhanggal, színértékekkel, és millió egyéb kicsi és sorsdöntő tényezővel, mely megkívántatik egy-egy kép megszületéséhez. Az biztos, hogy nem volt utánzó, nem ment a címfestők után, sem a tanyákat, juhászokat, naplementéket festők után (ma újra „eszik ezeket" a népek), mert hiszen ő olyan környezetben született, élt, ahol a tárgyaknak megvolt még alapvető értelme. Az ő látása nem is naiv, hanem igen kimívelt, gondosan megfogalmazott paraszti optikai látásmód. Tele hittel, szeretettel; saját életét tette rá, tudom, amikor nekiült festeni. És elviselte a lekicsinylést, mert hiszen a parasztnak legyen földje, gangos háza, bérese, minél több. S ő festett, míg ki nem rabolták pesti szélhámosok.

Mikor ráeszmélt, hogy a hírlapi cikkecskék egyesek üzletét lendíti, és szó sincs arról, hogy a nép életében vér legyen vére, hanem suta falusi dologkerülő festegető ő, semmi más, bizony nagy oka volt, hogy elmenjen továbbra is ide-oda dolgozni és haláláig hordozza magában a csendesen irtó tragédiát. Senki, de senki sem akadt az akkori népiesek, a magyarság tudományával foglalkozók között, akik ma már vitték valamire, hogy Süli Andrást megfogják, kezénél, és pár száz pengővel megtartsák a havi teremtő életre. Szegény Süli Andrásnak, szívbéli testvéremnek, nem volt papírja. Márpedig nálunk e honban papír nélkül, semmit sem ér az ember. S még tart ez a vállvonogatás, hallgatás — naiv festő, ugyan, annyi díjazott művészünk van, hol van tőlük Süli. Most én mondom, életem teljes hitelével, aki a mély sűrűből jöttem és megértő egy-két nagy mesterünk szavain érve, hallatlan küzdelmek árán festek, hogy Süli papír nélkül is mester volt, Derkovics társa, (életműve nincs felett Horthyt, sem főpapot, gyűjtve, még ez sem) Sinka költő kortársa, Veres Péter kortársa.

Hát persze, Süli nem fessem gazdag mészárost, nem volt zsakettje, nem voltak úri barátai, még a felszabadulásban is maradt az, aki. De ekkor már fájdalmasan és tragikusan bezáródott lélek. Talán ha festett volna egy izé, hogy is mondjam, hogy senkit meg ne sértsek, olyan képet, amilyenből raktárra való van szép városunkban is. Akkor talán a mi országunkban életében becsülete lett volna, nemcsak az utolsó évben, amikor csendes bámészsággal nézte, mi mindent tesznek érte. Még egy rend ruhát is vettek neki, még díjat is kapott külföldön, de már a „hivatal" jóvoltából nem kaphatta kézhez. Változott itt ezen a vonalon valami? Teljes felelősséggel állítom — változott, de nem mindig sikerrel, és nem mindig ott, ahol arra érdem volt. Miért nincs pénz egy magyar parasztzseni házát újjáépíteni, korabelien az egészet és környezetét, berendezni, mellécsatolni egy üvegezett galériát és beletenni szegény diadalmas népifi vérünk.

Süli András, múltastól, életestül, képestül, a mi okulásunkra, fiaink és unokánk gyönyörűségére és minden szépet alkotni akarónak tanulmányozásra.

Ez a ház az ő háza legyen, ott, ahol született, dolgozott, és ennek az élettel teli néprajzi, művészeti, szociográfiai múzeumnak létrehozása azt hiszem, a tanárképző főiskola és néhány lelkes gyári kollektíva sürgős feladata. S ott legyen a Móra Ferenc Múzeum is, mely oly sokat tett Süli András elkésett dicsőségéért.

Süli András műveinek felkutatására országos kampányt kellene indítani, hírlapokban, rádióban, televízióban, hogy kerüljenek elő azok az eldugott, talán semmibevett képek az ismeretlen otthonokból. A képeket vagy ajánlják fel az illetők nemes célra, vagy vegye meg őket a Művelődésügyi Minisztérium, és ajándékozza Szegednek. Az már mellékes tevékenység, hogy később Süli-monográfia jelenjék meg, bekerüljön az országos idegenforgalmi propagandába, menni fog az hamarosan és már nem lesznek nagyobb akadályok. De az a fontos, hogy Süli egész fellelhető életművét kotorja elő az ország és teremtsék meg a Süli András népi festőművész múzeumát.

Nekünk sorstársaknak, festőknek, nagy kötelességünk, hogy szívbéli pajtásunkká fogadjuk Süli Andrást, tiszteletttel, és ha kell, vessük be az akcióba mindazt, amink van. Kinek van pénze, azt, kinek van tolla, azt, kinek van jó barátja a hivatalokban, akkor azt, de a szó is sokat ér, a gondolat lángjának élesztése.

Elmúlnak az öregek, elkopnak a tárgyak, emlékek, képek, pár száz esztendő után ugyan mi marad leszármazottainknak, az egyetemes kultúrán élőknek? Szemünk előtt ne kallódjék el semmi érték. Ezt már megtanulhattuk volna. Süli András nagy magyar népi festő (nem igaz, hogy naiv, hiszen olyan kiszámítottan szerkeszt, kezeli a színeket, annyira egységesek képei) legyen minden jóravágyó ember számára megismerhető. Hiszen ő eredeti festő volt abban a világban, amikor az epigonok irdatlan hada lebunkózta az országot és csak kevesen tudták, mi a képben a művészet, vagyis az eredendően emberi harmónia, ami földi valóság és lélek elmerengő ötvözete.

Vincze András

Hódít a nudizmus?

Az idei nyár mindennapi beszédtémája lett a nudizmus. A naturisták XIII. nemzetközi kongresszusa révén vált azzá, amelyet a hónap elején tartottak az isztriai tengerparton fekvő Vrsaron. Maga a mozgalom igen szervezett, és ma már bátran állíthatjuk, hogy világméreteket öltött. Bizonyítására hadd említsük csak azt, hogy a Naturisták Nemzetközi Szövetsége tagja az UNESCO-nak (az ENSZ Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezete), és hogy tagjai nemzetközi igazolvánnyal rendelkeznek, amelyen két fénykép van, az egyik ruhában, a másik pedig természetes állapotban ábrázolja a tagot.

A meztelenkedés nem mai találmány, mondják a nudisták. Az ókori görögök az olimpiai játékokon ruhátlanul versenyeztek. Abban az időben természetesnek vették, hogy mosakodás közben a ruhát mindenki levetette magáról. A későbbi korokban is fel-feltűnt a ruhátlanság mozgalma. A történészek feljegyezték, hogy az orosz cár udvarában egy időben elterjedt az a szokás, hogy az egész udvar, az uralkodói pár és udvaroncok mezítelenül napoztak.

A második világháború után előbb csak szerényen és szégyenkezve, később mind bátrabban és nyíltabban egyre-másra alakultak olyan szervezetek, amelyeknek tagjai mind azt vallották, hogy az ember természetes állapota a meztelenség.

A szervezet XIII. nemzetközi kongresszusát Olaszországban kellett volna tartani, de a pápa közbenjárására az olaszok elálltak a vállalkozástól. Nem minden katolikus eminencia ért azonban egyet a pápával, Jansen rotterdami püspök táviratban köszöntötte a kongresszust. Mivel azonban ilyen kiállású püspök Isztriában nem akadt, a kongresszus vezetősége megegyezett a zadari püspökkel, hogy a katolikusokat minden vasárnap elszállítják Punta Skolinára, ahol misén vesznek részt, de valamennyien felöltöznek.

Ennél sokkal tovább ment Donald Sherif tiszteletes, aki a XII. nemzetközi kongresszus résztvevőinek Orpington-ban (Anglia, Kent) misét mondott, és csak órajta volt ruha.

Mivel az olaszok lemondták a kongresszus szervezését, az utolsó pillanatban Vrsára esett a választás. Az eseménynek rendkívül nagy sajtóvisszhangja támadt. Szinte természetes, hogyha már a meztelenkedők tartottak világkongresszust, akkor a testület munkájában részt vevők is mezítelenül ülnek a kongresszusi teremben és állnak a szónoki emelvényre. Az első sajtókonferenciára érkezett több tucat újságírótól is azt követelték a szervezők, hogy vetkőzzenek le. A kíváncsi természetű újságírók azonban szemérmesebbeknek bizonyultak, mint a szervezők gondolták, és inkább kivonultak a teremből, de nem rendeztek sztriptízt.

A hat napig tartó kongresszus munkájában 21 ország képviselője vett részt. Az egyik fő téma az összejövetelen: milyen irányban kell fejleszteni a nudizmust, kisebb csoportokban üdüljenek-e, vagy alkossanak nagy közösségeket, amelyekben a különféle nemzetek tagjai nagy családokként élnek együtt.

(A Magyar Szóból.)

BERCZELI A. KÁROLY

Hullámsír

46.

A miniszteri tanácsos újból meghökkent, elhűlt, aztán hirtelen öntötte el a pulykaméreg, s tombolva verte az asztalt.

— Ez volt a válasz minden esetben, ez az idétlenség, ez az értetlenség! Vagy kinevettek, vagy lehurrogtak! Ez infámia, kérem!

— Méltóságos uram — szólalt meg a viharos zaj elmúltával a főjegyző, higgadtságot erőltetve magára —, hogy kinevetik, ezen ne csodálkozzék, mert ma már mindenki tudja, egyszer talán a szakértők is elhiszik, hogy a Maros évszázadok óta nem áradt együtt a Tiszával. A Maros, kérem, gyors lefolyású víz, akár egy hegyi patak, s már régen túl van a városon, mire a Tisza lassú hömpölygése ideér. De ha mégis egybeesik a két folyó áradása, pontos adatokkal kimutatható, hogy ez csak néhány hűvelyknyit emel a Tisza szintjén. — Szabatosan beszélt, kissé ropogtatva a szavakat, mint aki mindent megfontol, meggondol, s még a hangsúlynak is döntő szerepet szán a tények felsorolásakor. Egész lényében volt valami tanáros, még abban is, hogy viseltes ruhája kissé lógott rajta, s szemüvegét hol lehúzta az orrára, hol feltolta a homlokára. — De mióta az ön irányításával a Tisza medre az átvágások következtében egyharmaddal megrövidült a város fölött, s ezzel a szintje a szűkre szabott gátak között lényegesen megemelkedett, sodra pedig felgyorsult, világos, hogy a két víz egyesülése már több veszélyt rejt magában. De itt nem ez a probléma, kérem. Ez még mindig mellékes körülmény! A főbenjáró vétség az — fordult egyre fenyegetőbben Herrich felé —, hogy az elmúlt harminc esztendőben, tehát pontosan mióta ön a hivatalos szakértője az ügynek, a Tisza vize majdnem két méterrel magasabb lett a változatlanul mély fekvésű városok és falvak mentén, s az ár, mely azelőtt három hét alatt ért ide (oly kicsi a Tisza esése), most négy nap alatt itt van. Az árvíz veszedelme az egész Alsó-Tisza vidék számára évi katasztrófa lett, s ez azért történt, hogy a Felső-Tisza vidék mágnásai és gazdag földbirtokosai a felelőtlen átvágások és látszólagos ármentesítések folytán földhöz, illetve pénzhez, a rászedett szegény bérlők megverejtékezett s legtöbbször hiába kidobott forintjaihoz jussanak. Mi pedig, velük együtt, koldusbotra!

— Úgy van! Úgy van! — kiabálták mindenfelől.

— Mindig a szegénység adózik, hiába törölték el a jobbágyságot — rikoltotta valaki élesen hátul, de erre többen lehajtották a fejüket, vagy félrenéztek, mert ennek a közbeszólásnak már forradalmi színezete volt.

Maga Herrich is csak a főjegyzőre nézett tétován és zavartan, tudta róla, hogy lelkiismeretes könyvmoly, képzett tudósember, írja a város történetét, s minden állítását adatokkal tudja alátámasztani, melyeket rendszerint ő kotor elő a város levéltárából, a feje tehát kész lexikon, s ha vele vitába mer szállni, akkor az azt jelenti, hogy a vízügyi kérdésekben is alaposan tájékozott, igyekezett tehát elkerülni a nyílt összecsapást, mely ebben az ellenséges légkörben különben sem volt túl biztató. Messziről kezdte védekezését.

— Önök tudják, hogy az egész Tisza-szabályozást a nagy Széchenyi kezdeményezte. Ő bízta meg Vásárhelyi Pált, hogy erre vonatkozóan terveket készítsen. A tervnek az volt a kiinduló pontja, hogy a Tisza Tokajig sebesen halad, onnan kezdve szinte megáll, s alig néhány vonalnyi eséssel ömlik Titelnél a Dunába. A cél tehát az volt, hogy folyását felgyorsítsuk, s így ne adjunk módot rá, hogy a víz lomhaságánál fogva beiszapolja saját medrét, s gyakran kiöntsön rétekre, legelőkre, termőföldekre. Így volt? — kérdezte öntudatosan, s szája körül a fölülkerekedés reményének káröröme derengett.

— Így! De csak tessék folytatni — válaszolt a főjegyző szárazon.

— A terv megnyerte Széchenyi tetszését, s megmutatta Francesconi olasz mérnöknek, aki az átmetszéseket jóváhagyta, s a felgyorsítás és szűk mederbe szorítás elvét is szakszerűnek találta.

— Viszont — vágott bele a főjegyző nyersen —, azt javasolta, hogy alulról kell fölfelé haladni az átmetszésekkel, s hozzá óvatosan, mert különben az Alsó-Tisza vidék végveszélybe juthat. Így volt?

— Még határozottabban kívánta ezt a legnagyobb hidrológus, Paleocapa olasz mérnök, aki tudvalevőleg a Pó szabályozásának vezetője, s a Szuezi-csatorna fölásásának is szakértője volt — harsogta Bakay magabiztosan, aki szintén áttanulmányozta a kérdést, s nem is először. — Ő azonban Vásárhelyi tervét elhamarkodottnak, sőt rossznak tartotta, mert véleménye szerint egy folyó természetét kockázatos megváltoztatni, ha a folyó lassú, akkor azt figyelembe kell venni, akár egy ember született jellemét, tehát széles árterületeket kell hagyni neki, a gátakat messzire ki kell tolni, hogy ezek közt kényelmesen elférjen, tetszése szerint hömpölyögjön, s ne fenyegesse a partján épült városokat elöntéssel, melyek általában mind mélven épültek, jóval mélvebben a víz színénél. Hiszen Szegeden is vannak városrészek, önök azt jól tudják, melyek több méterrel mélvebben fekszenek a Tiszánál. Ő tehát elvetette Vásárhelyi tervét, csupán néhány átmetszést javasolt, s azt is persze alulról fölfelé haladva. S mit tett ön?

(Folytatjuk.)